

Anmälan mot Södermalms stadsdelsnämnd i Stockholms kommun om att en jourhemsplacering av en snart 16-årig flicka fortsatte trots att en av vårdnadshavarna inte längre samtyckte till placeringen

Beslutet i korthet: En snart 16-årig flicka vårdades på frivillig grund med stöd av socialtjänstlagen, SoL, och var placerad i ett s.k. jourhem. Flickans mor meddelade nämnden att hon inte längre samtyckte till placeringen. Flickan vägrade att flytta från jourhemmet och bodde kvar där en kortare tid. Hon och vårdnadshavarna samtyckte sedan till en placering i ett annat jourhem.

JO konstaterar att ett beslut om en placering av ett barn i ett jourhem med stöd av bestämmelserna i SoL förutsätter att barnets vårdnadshavare och barnet, om han eller hon har fyllt 15 år, samtycker till insatsen. Om en vårdnadshavare eller barnet efter beslutet om placering tar tillbaka sitt samtycke finns det inte längre grund för en fortsatt placering. Om nämnden anser att en fortsatt placering är nödvändig för barnet kan den under vissa förutsättningar agera med stöd av bestämmelserna i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

Jourhemsplaceringen av flickan kunde alltså inte fortsätta eftersom en av vårdnadshavarna inte längre samtyckte till den. Det fanns inte heller grund för ett ingripande med stöd av LVU. Flickan hade samtidigt uppnått en sådan ålder att hon inte kunde flyttas från jourhemmet mot sin vilja. JO konstaterar att nämnden i en sådan situation måste arbeta aktivt för att hitta en lösning som kan accepteras av både barnet och vårdnadshavarna.

Av utredningen framgår att nämnden samtalade med både flickan och modern samtidigt som den sökte efter ett annat jourhem till henne. Utifrån det som kommit fram om nämndens agerande i den uppkomna situationen finner JO inte skäl att rikta någon kritik mot nämnden för att flickan var kvar i jourhemmet en tid. JO påpekar dock att nämnden borde ha fattat ett beslut om att avsluta hennes placering när en av vårdnadshavarna inte längre samtyckte till den.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på socialtjänsten inom Södermalms stadsdelsförvaltning i Stockholms kommun.

AA uppgav bl.a. följande: Hon är mor till BB som är född 2003. BB var placerad i ett jourhem på frivillig grund med stöd av bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453), SoL. AA meddelade nämnden att hon inte längre

samtyckte till att BB var placerad i jourhem. Nämnden lät ändå placeringen fortsätta.

AA kompletterade sin anmälan med bl.a. ett mejl som hon hade skickat till tjänstemän vid förvaltningen den 27 mars 2019 om att hon tog tillbaka sitt medgivande till att BB bodde i jourhem.

Utredning

JO begärde att Södermalms stadsdelsnämnd i Stockholms kommun skulle yttra sig över det som AA uppgett i sin anmälan.

Nämnden lämnade in ett tjänsteutlåtande som hade upprättats vid stadsdelsförvaltningen som sitt yttrande. I utlåtandet anfördes bl.a. följande:

Sammanfattning

Södermalms stadsdelsnämnd har tagit emot en remiss från JO gällande en anmälan. Anmälan gäller att BB varit placerad i jourhem utan moderns tillika vårdnadshavares medgivande, att socialtjänsten motarbetat modern samt att det funnits brister i jourhemmet dels vad gäller information till modern om dottern och dels att dottern lämnats ensam med yngre släkting till jourhemmet.

Bakgrund

BB:s moder ansökte i oktober 2018 om stöd från socialtjänsten pga relationsproblem mellan henne och dottern. Modern hade tidigare sökt stöd för relationskonflikterna och stöd i sin föräldraroll via stadens öppna insatser.

Vid samtal med BB och modern på socialtjänsten framkommer att de lever i en konfliktfylld relation [...] Modern önskar stöd för att återupprätta relationen till dottern så att de inte hamnar i konflikter som blir ohanterbara. Mor och dotter beviljas insats i form av Brief Strategy Family Therapy (BSFT). BB medverkar inte i insatsen och den avslutas därför.

Under utredningstiden väljer BB att inte bo hemma, hon bor hos några vänner till modern. Modern tycker inte att det är någon bra lösning och vännerna meddelar BB att hon inte kan bo hos dem längre. BB vägrar att återvända till modern, hon bor med moderns medgivande hos släktingar till modern under en period. Situationen blir dock ohållbar och socialtjänsten beviljar bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av jourhemsplacering via Stockholms stads resursenhet, för BB fr o m 2019-02-11.

Efter ca en månad uppger modern att hon saknar förtroende för jourhemmet och att hon inte får information om hur BB mår, eller om hennes förhållande i övrigt och att modern överväger att dra tillbaka sitt samtycke till placering. Modern tror att det kanske kan tvinga BB att flytta till fadern, som också är vårdnadshavare. Moderns kritik tas upp med jourhemskonsulten som meddelar att det finns en överenskommelse om hur modern ska få information. Ett gemensamt möte hålls med modern, jourhemmet och jourhemskonsulent i slutet av mars där modern får information om jourhemmets uppdrag. Modern uppger att hon överväger att återta sitt medgivande till placering då det inte sker någon förändring i hennes och dotterns relation. Den 27 mars återtar modern sitt samtycke till placering, modern godkänner placering ytterligare ett dygn så att socialtjänsten kan informera BB om beslutet. Då situationen är låst och BB vägrar flytta pågår placeringen ytterligare någon vecka med moderns medgivande. Den 8 april återtar modern definitivt sitt medgivande till placering. Då ingen grund för ingripande enligt LVU finns uppmanas modern att ta kontakt med dottern för att planera för en flytt och modern får information om att hon som vårdnadshavare är ansvarig för BB:s boendesituation. Placeringen fortsätter t o m 2019-04-16

och under den tiden försöker modern förmå BB flytta hem, socialtjänsten försöker också via samtal och besök i jourhemmet att försöka förmå BB lämna jourhemmet. Socialtjänsten arbetar parallellt med att försöka hitta annat lämpligt jourhem för BB och den 24 april 2019 placeras BB i nytt jourhem med samtycke från BB och hennes båda vårdnadshavare.

BB och modern har en allvarlig relationsproblematik. De insatser som erbjudits i form av jourhemsplacering och olika typer av familjebehandling har inte resulterat i att relationen dem emellan har förbättrats. BB har varit konsekvent i att hon inte vill bo med modern eller fadern som bor i Göteborg. Hon har ingen önskan om en relation med någon av sina vårdnadshavare utan önskar endast praktisk hjälp från dem. Vårdnadshavarna inte heller har ett fungerande samarbete gällande BB och har haft olika syn på hennes placering i jourhemmet.

När det gäller stöd och behandling till BB och modern, eller enbart till BB har det erbjudits stöd men BB har vägrat medverka och det har inte funnits grund för tvångsåtgärder. Bedömningen och inriktningen av erbjudna insatser har varit att på sikt förbättra relationen mellan BB och modern. Modern har fått information om detta men har inte varit nöjd med den informationen och har känt sig felbehandlad och kränkt

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen bedömer att modern och BB erbjudits stöd i sin relation och att modern fått information om socialtjänstens möjligheter att tvinga BB till sådana insatser. Modern har också fått information om jourhemmets uppdrag och att behandling inte ingår i det uppdraget.

Förvaltningen har brustit då man trots att modern återtagit sitt samtycke till jourhemsplacering låtit BB vistas i det jourhem som modern saknade förtroende för. Samarbetet mellan förvaltningen och resursenheten inom Stockholms stad har brustit när det gäller att avsluta placeringen och rutiner för detta behöver därför ses över mellan verksamheterna.

AA kommenterade remissvaret.

Rättsliga utgångspunkter

Ett barns vårdnadshavare har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Vårdnadshavarna ska därvid i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål (6 kap. 11 och 13 §§ föräldrabalken).

Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden (5 kap. 1 § socialtjänstlagen [2001:453], SoL). Nämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i t.ex. ett familjehem (6 kap. 1 § SoL). Ett barn kan också tillfälligt placeras i ett s.k. jourhem (6 kap. 6 § SoL).

Socialnämndens insatser för barn och unga bygger på frivillighet från de berörda sida. Det innebär att insatser som rör ett barn ska göras i samförstånd med barnets vårdnadshavare. Ett barn som har fyllt 15 år har rätt att föra sin egen talan i ärenden enligt SoL (11 kap. 10 § SoL).

Under vissa förutsättningar kan ett barn ges vård utan vårdnadshavarnas samtycke. Bestämmelser om sådan tvångsvård finns i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Vård utan samtycke kan

förenklat uttryckt grundas på brister i hemförhållandena (2 § LVU) eller på den unges eget beteende (3 § LVU). Nämnden kan med stöd av LVU också besluta om att ett barn inte får flyttas från ett familjehem, s.k. flyttningsförbud (24 § LVU).

Bedömning

BB var jourhemsplacerad med stöd av bestämmelserna i SoL. Den 27 mars 2019 meddelade AA att hon inte längre samtyckte till att BB var placerad i det aktuella jourhemmet. BB bodde kvar i jourhemmet fram till den 24 april när hon placerades i ett nytt jourhem.

Min granskning avser nämndens handläggning efter det att AA meddelade att hon inte längre samtyckte till att BB var placerad i jourhemmet.

Ett beslut om en placering av ett barn i ett jourhem med stöd av bestämmelserna i SoL förutsätter att barnets vårdnadshavare och barnet, om han eller hon har fyllt 15 år, samtycker till insatsen. Om en vårdnadshavare eller barnet tar tillbaka sitt samtycke efter beslutet om placering finns det inte längre grund för en fortsatt placering. Om nämnden anser att en fortsatt placering är nödvändig för barnet kan den under vissa förutsättningar agera med stöd av bestämmelserna i LVU. Nämnden kan t.ex. besluta om tillfälligt flyttningsförbud.

Det står klart att AA den 27 mars 2019 meddelade att hon inte längre samtyckte till BB:s placering. Nämnden har i sitt remissvar uppgett att AA gav sitt godkännande till att BB bodde kvar i jourhemmet en tid. AA har tillbakavisat uppgiften om att hon lämnade ett sådant samtycke. Jag har inte funnit anledning att vidta några ytterligare utredningsåtgärder för att försöka klarlägga hur det förhöll sig med AA:s eventuella samtycke. Jag nöjer mig med att konstatera att det i vart fall den 8 april 2019 stod klart för nämnden att AA inte längre samtyckte till att BB var placerad i jourhemmet.

I avsaknad av samtycke från AA kunde placeringen i jourhemmet inte fortsätta. I BB:s fall verkar det inte ha funnits någon grund för nämnden att ingripa med stöd av bestämmelserna i LVU. Utgångspunkten var således att nämnden saknade möjlighet att låta BB fortsätta att vara placerad i jourhemmet.

BB ville emellertid bo kvar i jourhemmet och vägrade flytta därifrån. Hon skulle snart fylla 16 år och hade alltså uppnått en sådan ålder att hon inte kunde flyttas mot sin vilja (se t.ex. JO 2017/18 s. 384, dnr 2170-2016). AA å sin sida motsatte sig att BB var kvar i jourhemmet.

Nämnden stod alltså inför situationen att den inte kunde låta BB fortsätta att vara placerad i jourhemmet, men inte heller kunde tvinga henne att flytta. I ett sådant fall kan nämnden inte förhålla sig passiv, utan måste arbeta aktivt för att försöka hitta en lösning som kan accepteras av både barnet och vårdnadshavarna.

Det har kommit fram att nämnden samtalade med såväl AA som BB för att hitta en lösning. Nämnden försökte vid samtal med BB motivera henne att flytta från jourhemmet. Samtidigt sökte nämnden efter en annan placering för henne. Lösningen i detta fall blev att BB och båda vårdnadshavarna till slut samtyckte till en placering i ett annat jourhem och att BB flyttade dit.

Trots att AA motsatte sig att BB var kvar i det ursprungliga jourhemmet, stannade hon alltså kvar där en kortare tid därefter. Nämnden arbetade emellertid aktivt för att hitta en lösning. Utifrån det som kommit fram om nämndens agerande i den uppkomna situationen finner jag inte skäl att rikta någon kritik mot nämnden för att BB var kvar i jourhemmet en tid. Jag nöjer mig med att påpeka att nämnden borde ha fattat ett beslut om att avsluta BB:s placering när AA återtog sitt samtycke. Med den kommentaren anser jag mig kunna lämna saken.

Det som AA i övrigt har anfört ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.